

Fiatal kutatók konferenciája után

Tisztelt Kollégák!

Az ember egészen másként látja ugyanazon éveket, a saját éveit, ha azokra vissza tekint – és azokat értékelni szándékozik, ha azokat megéli – és azoknak értelmét keresi vagy ha azokra előretekint, jövőjét fürkészsze. Ezért is fontos – gondoltuk mi, idősebbek – néhány évvel ezelőtt: nemcsak párbeszédet kell folytatni, de együtt is kell lenni, egymásra is figyelni. Arra, mit és hogyan gondol és csinál a másik. Legalább néha alkalmat teremteni magunknak, elgondolkodni. Arról, amit naponta teszünk. Én és a másik. Legyen szó kutatóról, iparosról, parasztról, hivatalnokról.

Egyébként is, mi tesz valakit kutatóvá? A papír? A diploma? Vagy a munkaszerződés az életaktivitás bizonyos fajtájára? Én nem hiszem – írtam fel jegyzetfüzetembe az egyik előadást hallgatva, a legutóbbi, a második fiatal kutatói fórumon. Én inkább azt mondanám: a kutatói lét, a kíváncsiság folytonos kiélése. A kíváncsiságé, amely kiemelte az ember nevű emlőst természeti környezetéből. (Aztán odaírtam zárójelben: amely kíváncsiság könnyen vesztét és környezete vesztét is hozhatja. Amint napjainkban ez a lehetséges jövő felrémlik előttünk...) Kutató lehet a bütyköstengely több funkcióján fejt törő szerszámlakatos-esztergályos, vagy a paraszt, aki a nap beesési szögéhez és a helyi széljáráshoz igazítja gyümölcsöse telepítését, vagy akár a tisztviselő, aki hivatalát emberbarát bürokráciává akarja alakítani. A kutató – legalábbis én ezt jegyeztem fel – az embertípus. Mégpedig olyan, aki a maga emberi aktivitásának is keresi értelmét. Közhasznát és egyéni hasznát. Hozadékát a közösség és maga formálásában. Ezért is kell nekünk, azonos életértelmű, azonos hivatású embereknek néha seregszemlére gyűlnünk. Ahol nemcsak azt figyeljük, miről beszél a másik, hanem figyeljük – előadásának témájától függetlenül – hogyan jut el következtetéseihez? Figyeljük, hogyan ötvöződik a gondolatmenetben az elégségesnek gondolt tények sora, az intuícóra építő feltevés. Hogyan dolgozza fel az elődkutatók tapasztalatait, mennyiben fordul azokhoz egyszerű ismeretgyűjtő szándékkal, mennyire a gondolkodás-tanulás szán-

dékával? Merthogy kutatónak lenni – jegyeztem tovább – azt is jelenti: élethossziglan tanulónak lenni.

Tehát elmélkedni a kutatói létről, a kutatói gondolkodás természetéről, amely olyannyira egyénre szabottan keres utakat. Elmélkedni – inkább csak magunkban, magunknak – a szenvedély fegyelmezésének technikájáról, a következtetésbe fogalmazás művészetéről. Mit sem ér ugyanis a köz számára az a kutatói aktivitás, amelynek eredményét képtelenek vagyunk megfogalmazni. Akár egy számtani levezetésben, akár egy felépített műtárgy működtetésében, akár egy dolgozat vagy előadás pontosra sikerült bekezdésében. Ha ez sikertelen, nemcsak a közösségnek lesz haszontalan, amit eddig tettünk, hanem önmagunknak is keserűséget, elégedetlenséget okoz. Megfigyelni, elmélkedni, hogyan csinálja mindezt a másik, és hogyan kísérletezem mindezzel én.

Felteszem, nemcsak én, hanem mások is hasonlóan kalandoztak gondolatban. Ezért is ültünk itt mi, idősebb kutatók is szép számmal. Majd annyian, mint fiatalabb kollégáink. Merthogy – e kérdés is a konferencián, firkálgatás során került jegyzetfüzetembe – létezik-e a kutatói aktivitásban, testiségben mérhető úgynevezett fiatalság-öregség? Nem, nem! A kérdés mellett a felkiáltójeles tiltakozó válasz. Csak a szellemiségben mérhető frissesség-fáradtság; vagy a hajlam a gépies ismétlésre szemben a folyton újra készséggel; vagy az eredményességet olyannyira veszélyeztető szertelenség szemben a pallérozottsággal. És így tovább és így tovább...

Kedves Kollégák! Hát ezért, az elgondolkodtatásért, iskolázásunkért a másik iránti figyelmességben, a folytonos önvizsgálatra nevelésért a magunk munkájában – hát ezért mondok köszönetet a fórum minden előadójának, hallgatójának. Együttgondolkodójának.

Glatz Ferenc